

کمیته مستقل بین‌المللی حقیقت‌یاب سازمان ملل متحد در مورد جمهوری اسلامی ایران

ایمیل: ffmiran@un.org

صفحه وب: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/ffim-iran/index>

7 خرداد 1403

جناب آقای علاء‌الدین بروجردی سخنران محترم موقت مجلس اسلامی جمهوری اسلامی ایران، اینجانب به نمایندگی از کمیته مستقل بین‌المللی حقیقت‌یاب در مورد جمهوری اسلامی ایران («کمیته حقیقت‌یاب ایران» یا «کمیته حقیقت‌یاب در مورد ایران»)، که از طریق قطعنامه س-1/35 شورای حقوق بشر در مورد «وضعیت رو به انحطاط حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران، به ویژه در ارتباط با موارد نقض مرتبط با زنان و کودکان»، مصوب 3 آذر 1401 تشکیل شد، این نامه را به شما می‌نویسم.

همانطور که آگاه می‌باشید، این ماموریت «انجام تحقیقات جامع و مستقل در رابطه با موارد گزارش شده نقض حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران مرتبط با اعتراضات آغاز شده در 25 شهریور 1401، به ویژه موارد نقض مرتبط با زنان و کودکان»، «مشخص کردن حقایق مرتبط با این موارد گزارش شده نقض حقوق بشر و شرایط پیرامون آنها»، و «گردآوری، منسجم کردن و تحلیل شواهد و مدارک چنین مواردی از نقض حقوق بشر» را در دستور کار کمیته حقیقت‌یاب قرار داد. اضافه بر این، ماموریت «تعامل با تمام افراد و نهادهای مربوطه، از جمله دولت جمهوری اسلامی ایران [...]» را نیز در دستور کار کمیته حقیقت‌یاب قرار گرفت.

در 18 اسفند 1402، کمیته حقیقت‌یاب در مورد جمهوری اسلامی ایران پس از یکسال تحقیق در مورد موارد گزارش شده نقض حقوق بشر در بستر اعتراضات آغاز شده در 25 شهریور 1401 (الف/اچ آرسی/55/67 و الف/اچ آرسی/55/1) نتایج و یافته‌های خود را منتشر نمود. کمیته احرار کرد که موارد جدی نقض حقوق بشر و موارد نقض حقوق بین‌المللی در بستر اعتراضات جنبش «زن، زندگی، آزادی» توسط مقامات کشور ایران ارتکاب یافته‌اند که طبق قانون بین‌المللی برخی از آنها مصداق جنایات، به ویژه جنایات علیه بشریت می‌باشند.

جان‌باختن رئیس جمهور رئیسی در 30 اردیبهشت 1403، نباید موجب انکار قربانیان جنایات و موارد نقض حقوق بشر احرار شده تحت قانون بین‌المللی توسط کمیته حقیقت‌یاب در مورد ایران و حق آنها در دسترسی بر حقیقت، دسترسی بر عدالت و اقدامات جبران خسارات برای قربانیان شود. اقدام جهت مسئول نگه‌داشتن عاملین این موارد نقض حقوق بشر و جنایات می‌بایست ادامه پیدا کند. از آنجایی که مجلس امروز دوازدهمین جلسه خود را برگزار می‌کند، نمایندگان منتخب این نهاد مسئولیت

مهم پرداختن و رسیدگی به این موارد نقض حقوق بشر ساختاری و طولانی مدت که در قلب اعتراضات آغاز شده در 25 شهریور 1401 رخ دادند را بعهده دارند.

کمیته حقیقت‌یاب احراز کرد که بسیاری از موارد جدی نقض حقوق بشر و موارد نقض حقوق بین‌الملل که در بستر اعتراضات ارتکاب یافتند مبتنی و یا بر اساس قوانین و سیاست‌هایی تسهیل شده‌اند که در انطباق با تعهدات جمهوری اسلامی ایران تحت قانون بین‌المللی نبوده‌اند از جمله قانون میثاق بین‌المللی. این قوانین شامل قوانین و سیاستها در بخشهای زیر می‌گردند اما به آنها محدود نمی‌شوند: (1) برابری جنسیتی و عدم تبعیض؛ (2) حقوق دسترسی بر آزادی بیان و تجمع مسالمت‌آمیز؛ (3) حقوق آزادی و امنیت شخص و حق رهایی از شکنجه و آزار/ بد رفتاری و (5) حق دسترسی بر دادرسی و روند قضایی عادلانه.

در این رابطه، یادآوری می‌کنیم که کمیته حقیقت‌یاب توصیه‌هایی جهت تضمین اصلاحات حقوقی، سیاسی و نهادی به دولت جمهوری اسلامی ارائه داده است، به ویژه در ارتباط با موارد زیر:

(الف) لغو اتهامات کیفری مبهم در قانون مجازات اسلامی و در سایر قوانین که جهت جرم‌انگاری و مجازات بهره‌مندی از حقوق بشر از جمله حقوق آزادی بیان و تجمع و گردهمایی مسالمت‌آمیز، از جمله اتهامات محاربه و افساد فی‌الارض؛

(ب) لغو تمام قوانین و سیاست‌های مربوط به حجاب اجباری و تضمین حقوق آزادی بیان و خودمختاری و تمامیت جسمانی زنان و دختران؛

(ث) لغو تمام قوانینی که موجب تبعیض می‌شوند از جمله بر اساس جنسیت، جنس، دین و اتنیک، از جمله قوانین موجود در قانون اساسی و قانون مجازات اسلامی.

(د) لغو تمام قوانینی که استفاده از قوای مرگبار را در شرایطی که «تهدید قریب‌الوقوع مرگ یا جراحت جدی» توجیه نمی‌شوند را مجاز می‌کنند و تضمین اینکه قوانین داخلی استفاده از قوای قهریه را در انطباق کامل با اصول قانونی بودن، ضرورت، تناسب، احتیاط و پاسخگویی تعدیل می‌نمایند؛

(ای) بالا بردن حداقل میزان سن جهت مسئولیت کیفری، و تضمین برخورد و رفتار برابر و یکسان با پسران و دختران در قالب سیستم قضایی در انطباق با معیارهای حقوق بشر بین‌المللی؛

(ف) حفظ ممنوعیت مطلق شکنجه و سایر آزار و بدرفتاریها بر اساس تعریف شکنجه به‌عنوان جرم در قانون‌گذاری ملی در راستای قانون و معیارهای بین‌المللی و معرفی تضمینهای ضروری؛

(ج) لغو تمام احکام، از جمله قوانین احکام مجازات اسلامی که ضمانت اجرایی مجازاتهای شکنجه، از جمله شلاق و قطع عضو را مجاز می‌نمایند؛

(ح) منحل کردن «گشت ارشاد»، که تحت عنوان «پلیس اخلاق» نیز شناخته می‌شود و پایان بخشیدن به تمام سیاست‌های سرکوب‌کننده و اقدامات نهادینه شده انجام گرفته و پیش‌بینی شده جهت سرکوب زنان و دختران به علت بهره‌مندی از حقوق بشر بنیادین خود؛

(ی) محکومیت صریح خشونت جنسی و خشونت مبتنی بر جنسیت (اس جی بی وی) و آوردن تعریف تجاوز جنسی در قانون ایران در راستای قانون و معیارهای بین‌المللی ناظر؛ لغو قوانین احکام مجازات اسلامی از جمله ماده‌های 224، 199 و 160 که قربانیان را از گزارش دادن خشونت جنسی و خشونت مبتنی بر جنسیت باز می‌دارند، که شامل شرایط تبعیض‌آمیز سندیت و اثبات یا منجر به مصونیت از مجازات برای خشونت جنسی و خشونت مبتنی بر جنسیت (اس جی بی وی) می‌شوند؛

(ج) اجازه دسترسی و نظارت بدون مانع سازمانها و ناظران بین‌المللی و مستقل از بازداشتگاهها، از جمله بازدیدهای فی‌البداهه. همچنین اجازه بازدیدهای مرتب کنسولی برای تابعین خارجی و ایرانیان دو تابعیتی؛

(ک) متوقف کردن محدودیتهای نامناسب و غیرضروری در فضای دیجیتال و سرکوب فعالیتهای آنلاین. تضمین عدم استفاده از نظارت تجسسی جهت ایجاد محدودیت غیرضروری برای بهره‌مندی از آزادیهای بنیادین، به ویژه در رابطه با حقوق زنان و دختران در دست یافتن به حق آزادی بیان و حق خودمختاری و تمامیت جسمانی؛ و

(ل) به تصویب رساندن میثاق علیه شکنجه و سایر رفتارها و مجازاتهای بیرحمانه، غیر انسانی یا تحقیرآمیز و پروتکلها اختیاری مربوطه، میثاق حذف تمام اشکال تبعیض علیه زنان، کنوانسیون بین‌المللی حقوق تمام کارگران مهاجر و اعضای خانواده‌های آنان، کنوانسیون بین‌المللی حمایت از تمامی اشخاص در برابر ناپدیدسازی اجباری و پیوندنامه‌های اختیاری مرتبط با آنها، از جمله آن پروتکلهایی که ارتباطات شخصی را مجاز می‌کنند؛ تصویب دومین پروتکل اختیاری تحت میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی که به لغو مجازات اعدام نظر دارد.

نگرانی ما، در این زمان، به ویژه در مورد دو لایحه قریب‌الوقوع تحت بررسی مجلس، به عبارت دیگر «طرح نظام تنظیم مقررات خدمات فضای مجازی» و «لایحه عفاف و حجاب» می‌باشد.

در مورد «طرح نظام تنظیم مقررات خدمات فضای مجازی»، کمیته حقیقت‌یاب در مورد ایران ابراز نگرانی می‌کند تصویب این طرح منجر به خاموشی فزاینده و حتی کامل ارتباطات در ایران شود، و با افزایش محدودیتهای پهنای باند، تهدیدهایی علیه حق آزادی بیان و کنترل دسترسی به اطلاعات آنلاین و همچنین فناوریهای دیجیتالی و پلتفرمهای آنلاین ایجاد شوند. این طرح به گزارشی ممنوعیت فروش وی پی ان‌ها را پیش‌بینی نموده و در مقابل به معرفی «وی پی ان‌های مجاز و قانونی» و فراهم‌آوری آنها می‌پردازد. بعلاوه مسدود کردن خدمات اینترنت و وبسایتهای خارجی که مقررات سانسور داخلی ایران را رعایت نمی‌کنند و غیرقابل دسترس ساختن آنها برای مردم داخل ایران، به جز در صورتی که این خدمات به طور محلی میزبانی شوند یا توسط دولت در شبکه ملی اطلاعات به تصویب رسیده باشند را پیش‌بینی می‌نماید. نگرانی ما از این است که در صورت تصویب این طرح، این لایحه به طور جدی حقوق مردم داخل ایران مبنا بر آزادی بیان، از جمله حق دسترسی به اطلاعات را به مخاطره انداخته و همچنین به طور وسیعتری حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آنان از جمله حق امرارمعاش و کار آنها را متاثر کند.

در مورد «لایحه عفاف و حجاب»، نگرانی کمیته حقیقت‌یاب از این است که حقوق زنان و دختران در صورت تصویب این لایحه توسط مجلس دوازدهم بیش از پیش محدودتر بشوند. علاوه بر گسترش تفکیک جنسیتی در فضاها و نهادهایی عمومی، این لایحه همچنین به جرم‌انگاری بهره‌مندی زنان و دختران از حقوق خود مبنای آزادی بیان و آزادی دین و باور می‌پردازد. این لایحه رعایت حجاب اجباری را پیش‌شرط بهره‌مندی از طیفی از حقوق از جمله حق دسترسی بر تحصیل، کار، آزادی حرکت، مشارکت عمومی و حق تساوی دسترسی به خدمات عمومی می‌سازد. به طور نمونه، به طور موثر ورود وکلای دادگستری بی‌حجاب را به دادگاه‌ها و دادرها (ماده 29) ممنوع می‌نماید. رعایت حجاب اجباری چه به صورت آفلاین چه به صورت آنلاین نیز به‌عنوان شرطی برای نام‌نویسی، استخدام و انتصاب و ترفیع برای مشاغل بخش دولتی و مراکز تحصیلی و پژوهشی (ماده 32) پیشنهاد شده است. خطر آن هست که امرار معاش بازیگران و روزنامه‌نگاران به شدت مورد تبعات این موارد قرار بگیرد، همچنانکه، افرادی که تشخیص داده شود به ترویج «برهنگی»، «بی‌حیایی»، یا بی‌حجابی پرداخته‌اند، یا دارای پوشش نامناسب باشند، یا به گفته‌ای ضدیت با حجاب و عفاف داشته‌اند، یا دارای طرز زندگی به ادعایی مغایر با فرهنگ حجاب و عفاف بوده‌اند از دعوت شدن یا قرارداد برای اجرا یا سخنرانی و صحبت کردن در سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران منع خواهند گشت.

مصرانه از شما خواستاریم با توجه به توصیه‌های ذکر شده در بالا، جهت پیشگیری از موارد نقض بیشتر در تعهدات قانون حقوق بشر بین‌المللی ایران این طرحها و لوایح را رفع نمایید.

با توجه به حق زنان در مشارکت در امور عمومی و دولتی و به حاشیه راندگی و کم‌رنگ شدن نقش آنها در مجلس، از شما دعوت می‌نمایم اطلاعات مرتبط با تدابیر و اقدامات سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری و ترتیبات و قرارهای نهادی که در راستای ترویج و تضمین نمایندگی برابر و مشارکت زنان در مجلس و همچنین در تمام سطوح روندهای تصمیم‌گیری و نهادها که نسبت به آنها اقدام شده است را برای ما فراهم نمایید. چنین تدابیر و اقداماتی جهت تضمین حق برابری در زندگی عمومی برای زنان و گروه‌های به حاشیه رانده شده حیاتی می‌باشند.

با احترام

سارا حسین

ریاست کمیته مستقل بین‌المللی حقیقت‌یاب در مورد جمهوری اسلامی ایران